

NOTITIE

Coöperatie Duurzaam Haren
p/a/ Clusiusweg 1
9751 PN Haren (Gn)

DATUM: 13 juni 2019
ONS KENMERK: 19-0187/19.04735/AnnBa
AUTEUR: A.R.Balk
PROJECTLEIDER: J.H. van der Heide
STATUS: concept
CONTROLE: J.H. van der Heide

Notitie quick scan beschermde soorten Zuidlaarderweg te Glimmen

Coöperatie Duurzaam Haren is voornemens om tegenover Zuidlaarderweg 4 te Glimmen een zonnepark te realiseren. Bureau Waardenburg heeft op basis van een oriënterend veldonderzoek (27 mei 2019) en bronnenonderzoek de effecten van deze ingreep op beschermde soorten beoordeeld in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

Conclusie

Het plangebied vormt leefgebied van enkele algemeen voorkomende beschermde soorten grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Grond- en graafwerkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep kunnen deze soorten treffen. Het gaat om soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt voor overtreding van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Een ontheffing is dus niet nodig. Bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van algemene soorten broedvogels om negatieve effecten op deze soorten - en daarmee overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb - te voorkomen. Door te werken buiten het broedseizoen kan overtreding van de Wnb voorkomen worden.

Voor andere beschermde soorten heeft het plangebied geen betekenis of zijn negatieve effecten van de voorgenomen ingreep uitgesloten. Wel is de zorgplicht van toepassing.

Deze conclusie wordt hieronder toegelicht.

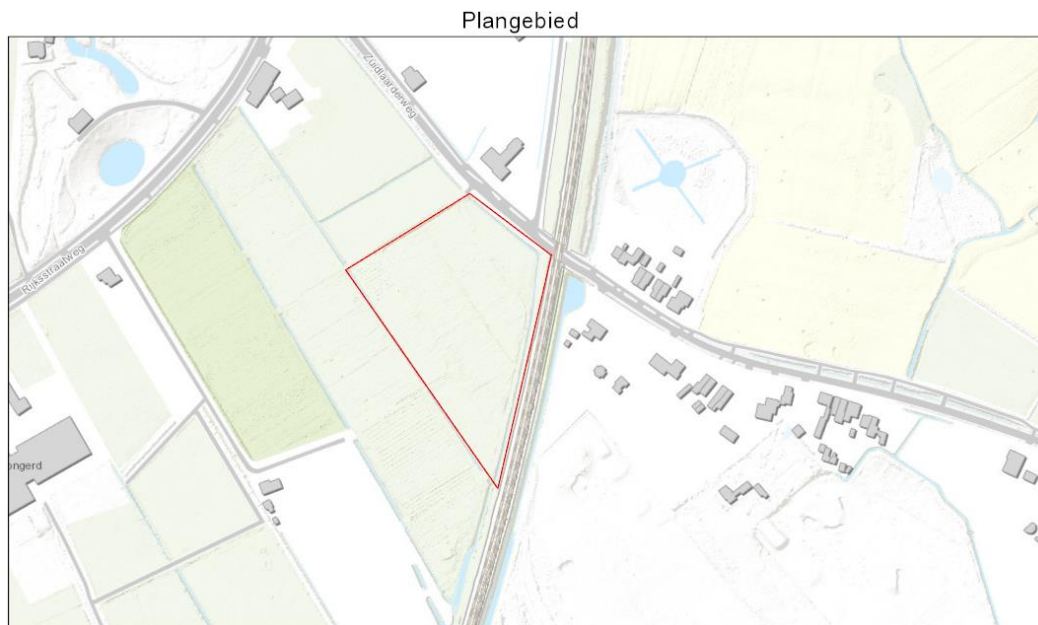
Toelichting

Plangebied

Het plangebied heeft een oppervlak van circa 1,8 ha en is gelegen in het zuiden van Glimmen. Op 600 meter afstand van het plangebied ligt het Natura 2000 gebied de Drentsche Aa. Vanwege de aard van de geplande werkzaamheden en inrichting van het plangebied worden geen effecten verwacht op het N-2000-gebied. Het plangebied heeft een agrarische bestemming en werd gebruikt als boomkwekerij.

Het perceel wordt in het noorden begrensd door de Zuidlaarderweg, in het oosten door een spoorbaan, in het zuiden door een ander perceel wat in gebruik is als boomkwekerij en in het westen door een onverhard pad.

Het plangebied is verwilderd en bestaat grotendeels uit gestreepte witbol en hondsdrif. In het noordwesten staat een aangeplante singel jonge elzen. Aan het onverharde pad in het westen staan enkele jonge knotwilgen. Verder staan er nog enkele groepjes bomen, duidelijk lijnvormig aangeplant en met een kleine stamonttrek. Rondom het gebied en er doorheen loopt een greppel waardoor er enige variatie in planten ontstaat. Ook is er een kleine bramenstruik aanwezig. Alle aangetroffen planten wijzen op een voedselrijk en verstoord milieu.

Afbeelding 1 Ligging plangebied (rood omkaderd) (Esri Nederland, Community Map Contributors | Esri Nederland, beeldmateriaal.nl | Esri Nederland, Kadaster | Esri Nederland, AHN)

Voorgenomen ingreep

Informatie over de voorgenomen ingreep is aangeleverd door Coöperatie Duurzaam Haren. De ingreep betreft het plaatsen van zonnepanelen. De sloten en greppels blijven intact. Er wordt niet gedraineerd. Het slootbeheer blijft ook onveranderd. De planning is om

in 2020 en 2021 het zonnepark te realiseren. Er is aangegeven dat landschappelijke inpassing wenselijk is voor het uitzicht van het restaurant aan Zuidlaarderweg 4 te Glimmen.

Wettelijk kader

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de soortenbescherming zoals opgenomen in de Wnb. Bij toepassing van de Wnb worden drie beschermingsregimes onderscheiden: *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn*, *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* en *Beschermingsregime andere soorten*. Voor een aantal landelijk algemeen voorkomende soorten amfibieën en grondgebonden zoogdieren van het *Beschermingsregime andere soorten* heeft de provincie een vrijstelling van verbodsbepalingen verleend voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere beschermde soorten geldt geen vrijstelling en kan een ontheffing nodig zijn als de werkzaamheden leiden tot overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb.

Methodiek onderzoek

Voorliggende toetsing in het kader van de Wnb is opgesteld op basis van een eenmalig veldbezoek, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen. Effecten zijn bepaald en beoordeeld op basis van de functie van het plangebied van beschermde soorten en de voorgenomen ingreep.

Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP) geraadpleegd op 27 mei 2019. Bij het raadplegen van de NDFP is uitgegaan van een zoekgebied met een straal van ca. drie km om het plangebied en gegevens tot vijf jaar oud.

Het plangebied is op 27 mei 2019 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Functie van het plangebied voor beschermde soorten

Het plangebied bestaat uit grasland, lage ruigte en jonge bomen. Het plangebied is beoordeeld op betekenis voor alle beschermde soortgroepen behalve vissen omdat hier geen geschikt biotoop voor aanwezig is. Het aandeel water is te klein voor de beschermde soorten.

Planten

Uit het plangebied en omgeving zijn geen waarnemingen van beschermde plantensoorten bekend (NDFP, 2019(i)). Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied ook geen geschikte groeiplaatsen biedt voor beschermde plantensoorten en zijn ook geen beschermde plantensoorten waargenomen. Het plangebied heeft géén betekenis voor beschermde plantensoorten.

Ongewervelden

Uit het plangebied zijn geen waarnemingen van beschermde soorten ongewervelden bekend. Wel is op enige afstand een paar keer de grote weerschijnvlinder waargenomen (NDFF, 2019(i)). Als waardplant van deze vlinder dienen een aantal wilgensoorten. In het plangebied zijn alleen enkele losstaande knotwilgen aanwezig die niet geschikt zijn voor de grote weerschijnvlinder. Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het plangebied ook geen geschikt habitat biedt voor beschermde soorten ongewervelden en zijn ook geen beschermde soorten ongewervelden waargenomen. Het plangebied heeft géén betekenis voor beschermde soorten ongewervelden.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen. Het plangebied biedt mogelijk geschikt landhabitat aan algemene soorten. Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde amfibieënsoorten. In het plangebied en omgeving ontbreken (geschikte) voortplantingswateren. Daarom zullen geen grote aantallen amfibieën gebruik maken van het terrein als landhabitat.

Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen waargenomen. Enkele grote stammen op een hoop leken interessant voor reptielen, maar de stammen lagen er nog maar kort (nog niet rottend). Alle vegetatie is hoog waardoor reptielen moeilijk kunnen zonnen. De dichtstbijzijnde populatie reptielen zijn levendbarende hagedissen bij Appelbergen (ruim 800 meter). Het plangebied biedt op dit moment geen geschikt habitat aan reptielen. Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor beschermde soorten reptielen.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek is een hol gevonden, mogelijk van een bunzing of bruine rat en kleinere holletjes van muizen. Het plangebied vormt (geschikt) leefgebied van algemeen voorkomende soorten zoogdieren van het '*Beschermingsregime andere soorten*' waarvoor een vrijstelling geldt voor overtreding van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen. Bever, bunzing, das, egel, haas, konijn, ree, eekhoorn, steenmarter, vos en wezel zijn in de omgeving waargenomen (NDFF, 2019(i)). Alleen haas en bunzing, vos en ree maken naar verwachting gebruik van het perceel. Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor andere beschermde soorten grondgebonden zoogdieren.

Vleermuizen

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied is uitgesloten. In het plangebied staan namelijk geen bomen met holtes. Het plangebied creëert nergens een duidelijke luwte waardoor het als foerageergebied voor vleermuizen niet optimaal is. Het plangebied vormt geen essentieel foerageergebied (d.w.z. essentieel voor het functioneren van een verblijfplaats). In het plangebied is ook geen (essentiële) vliegroute van vleermuizen aanwezig; lijnvormige structuren ontbreken. Alleen de bomen aan de noordzijde vormen een lijnvormige structuur, maar hier staan ook bomen aan weerszijden van de Zuidlaarderweg die eventueel als geleiding kunnen dienen. Diverse soorten

algemene vleermuizen komen voor in de omgeving (NDFF, 2019(i)). Op grond van het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor vleermuizen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats¹ vastgesteld in bomen binnen het plangebied. Op grond hiervan wordt de aanwezigheid van nesten van vogels met een jaarrond beschermde nestplaats uitgesloten. Het plangebied vormt wel geschikt broedbiotoop van algemeen voorkomende vogels waarvan de nestplaats niet jaarrond beschermd is. Ten tijde van het veldbezoek waren groenlingen aanwezig en een tuinfluiter.

Effecten van de ingreep

Hieronder worden alleen aangetroffen of verwachte beschermde soorten besproken. Negatieve effecten op andere beschermde soorten als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn uitgesloten. Voor andere beschermde soorten heeft het plangebied namelijk geen betekenis.

Amfibieën en grondgebonden zoogdieren

Grond- en graafwerkzaamheden kunnen algemeen voorkomende amfibieën en grondgebonden zoogdieren van het '*Beschermingsregime andere soorten*' treffen. Voor deze soorten geldt een vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en is dus geen ontheffing nodig. Het betreft algemeen voorkomende soorten (lokaal, regionaal en landelijk) en het aantal dieren dat potentieel gemoeid is met de (lokale) ingreep is beperkt. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten is daarom niet in het geding.

Vogels

Grond- en graafwerkzaamheden in het broedseizoen kunnen er toe leiden dat nesten van vogelsoorten die in gebruik zijn beschadigd raken of verlaten worden door de oudervogels als gevolg van verstoring. Effecten van de voorgenomen ingreep op soorten met een jaarrond beschermd nest zijn uitgesloten. Voor deze soorten heeft het plangebied namelijk geen betekenis.

Beoordeling Wet natuurbescherming

- Voor het vernietigen van nesten die in gebruik zijn en het verstoren van in gebruik zijnde nesten van vogels zodanig dat broedsels mislukken is geen ontheffing mogelijk. Het vernietigen en verstoren van in gebruik zijnde nesten moet worden voorkomen (zie randvoorwaarden hieronder).

Randvoorwaarden voor werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep

Het verstoren en vernietigen van vogelnesten die in gebruik zijn moet voorkomen worden om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Dit kan door het rooien van beplanting en (voorbereidende) (bouw)werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te

¹ Op grond van door het voormalige ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

voeren. Voor het broedseizoen wordt in het kader van de Wnb geen standaard periode gehanteerd. De lengte en de aanvang van het broedseizoen verschilt per soort. Globaal moet voor het broedseizoen rekening gehouden worden met de periode half maart tot half augustus.

Bovenwettelijke aanbevelingen

Een zonnepark kan op verschillende manieren ontworpen worden. Zoveel mogelijk zonnepanelen zonder deze landschappelijk in te passen, stuit vaak op veel weerstand uit de omgeving. Een grootschalig perceel eentonig zonnepark ziet er niet aantrekkelijk uit en heeft een negatief effect op de biodiversiteit. Dit lijkt tegenstrijdig met het doel van een zonnepark; het leveren van duurzame energie.

Afhankelijk van de ligging van het perceel voor het beoogde zonnepark verschillen de omstandigheden. Deze omstandigheden zoals grondtype (zand, klei etc.), waterhuishouding en nabije omgeving (natuurgebied, landbouw, woonwijk etc.) bepalen grotendeels wat er mogelijk is qua natuur binnen het zonnepark. Bij ieder zonnepark kunnen keuzes gemaakt worden wat betreft de omheining, flora, fauna, beheer, bouw materiaal en overig gebruik van het perceel.

Hieronder worden beknopt mogelijkheden benoemt om meerwaarde te creëren. Bureau Waardenburg heeft ook landschapsarchitecten in dienst waardoor we kunnen helpen met een totaalontwerp waarbij ook kansen voor natuur en recreatie optimaal benut worden. U kunt hiervoor contact opnemen met uw contactpersoon.

Aanleg

Tijdens de aanleg kunnen, afgezien van wettelijke verplichtingen, diverse keuzes gemaakt worden die negatieve effecten op diersoorten beperken. Waar mogelijk wordt geluid zoveel mogelijk beperkt. Hoe meer tussenruimte er tussen de panelen is, hoe meer mogelijkheden voor natuur. Daarom is een zuid-opstelling beter dan een oost-west opstelling. Door de panelen zo hoog mogelijk op te stellen kan er meer water en zonlicht op de bodem komen. Dit heeft een positief effect op flora en fauna.

Omheining

Vaak zijn zonneparken omheind met een hek. Dit hek kan men laten overwoekeren met bramenstruiken of klimop, of men kan heesters en bomen plaatsen. Hierdoor is het hekwerk op termijn niet meer zichtbaar en zien buurtbewoners in plaats daarvan een heg waar vogels kunnen broeden en insecten kunnen foerageren. Openingen in het hek voorkomen dat een barrière ontstaat voor fauna. Door het hek pas op 30 of 40 centimeter hoogte te laten beginnen kunnen egels, vossen en dassen het hek makkelijk passeren. Een ander type omheining is water; rondom het plangebied loopt een kleine sloot. Deze zou verbreed kunnen worden waarbij een flauw talud gehanteerd wordt (liefst minimaal 1:10). Aan de noordzijde zou eventueel gedacht kunnen worden aan een boswal. Deze levert een hoge natuurwaarde op, maar zorgt niet voor schaduw op de panelen.

Flora

De flora en fauna die voor kan komen is sterk afhankelijk van de inrichting en de soorten die in de nabije omgeving voorkomen. Regelmatig worden kruidenmengsels ingezaaid. Hierbij is het van belang enkel inheemse soorten te gebruiken en liefst soorten die in de omgeving ook voorkomen. Zo'n mengsel trekt insecten aan zoals dagvlinders en bijen. Inzaaien is niet noodzakelijk maar kan ervoor zorgen dat een perceel er snel aantrekkelijk uitziet en een snelle start geeft aan een grotere biodiversiteit op het perceel. Goede inheemse heesters en bomen voor de eerder genoemde omheining zijn braam, meidoorn, sleedoorn, lijsterbes, wilg, gelderse roos, vuilboom en zoete kers of gewone vogelkers.

Fauna

Aan de rand van het zonnepark, op een zonnig stuk, kan een bijenhotel geplaatst worden. Een optie is om deze te laten maken door schoolkinderen, waardoor ze betrokken worden bij het zonnepark. Het effect van bijenhoeven is echter nog niet geheel bekend, mogelijk is het een betere optie om een meer natuurlijke situatie na te bootsen. Gedacht kan worden aan het plaatsen van boomstammen en kleine zandheuvelds op zonnige plekken. Diverse bijensoorten broeden hierin.

Voor broedvogels biedt de geopperde natuurlijke omheining broedgelegenheid. Voor hollenbroeders zullen in een nieuwe heg nog niet veel opties zijn. Voor hen kunnen nestkastjes geplaatst worden op het hoogste punt van een zonnepaneel. Takkenrillen kunnen geplaatst worden zowel onder als naast de zonnepanelen. Als verblijfplaats voor kleine marterachtigen en muizen is zonlicht niet nodig. Amfibieën gebruiken takkenrillen graag als winterverblijf.

Een natuurlijke sloot of poel zal een enorme stimulans geven aan de biodiversiteit. Amfibieën en libellen zullen hier zeker gebruik van maken. Er zijn veel factoren van belang bij de aanleg. De belangrijkste zijn de diepte van het water (de sloot of poel moet water blijven bevatten gedurende het hele jaar maar deze moet niet dieper zijn dan 1,50 meter) en het talud van de oever (hoe flauwer hoe beter voor o.a. de ontwikkeling van oevervegetatie).

Indien aan de oostkant boswilgen geplant wordt, kunnen deze bij een hoogte van 4-5 meter dienen als waardplant voor de bijzondere grote weerschijnvlinder.

Beheer

Er kan meestal twee of drie keer gemaaid worden per jaar. Idealiter wordt zo weinig mogelijk gemaaid, maar dit is afhankelijk van de groei van de vegetatie. Bij voorkeur wordt maaisel afgevoerd zodat het terrein verschaald. Ook heeft het voordelen om niet alles in één keer te maaien. Door per maaibeurt willekeurig delen over te slaan ontstaat meer variatie. Dit heeft grote voordelen voor insecten zoals dagvlinders. Rupsen van sommige soorten hebben vegetatie nodig die in de winter blijft overstaan. Het zogenaamde '[sinusbeheer](#)' is waarschijnlijk het best mogelijke beheer voor insecten. Een andere, veelgebruikte, optie zijn schapen. Omdat ze echter veel kruiden opeten heeft hun grazen niet altijd een positief effect op de biodiversiteit. Schapen worden bij voorkeur extensief ingezet in het najaar. Indien er een poel of water wordt aangelegd, zal deze eens in de zoveel jaar moeten worden geschoond en uitgediept. Liefst gebeurt dit gefaseerd.

Takkenrillen verteren en kunnen worden aangevuld met snoeisels wat vrijkomt bij het snoeien van de heg.

Bouwmateriaal

Ook in het materiaal waarvan de zonnepanelen worden gebouwd kunnen keuzes gemaakt worden. Uit het metaal kan zink spoelen. De precieze effecten hiervan zijn niet bekend, maar toevoeging van een metaal aan de grond kan een negatief effect hebben. Een mogelijk alternatief is biocomposiet. Dit materiaal gaat minder lang mee dan metaal, maar mogelijk wel lang genoeg voor de duur van het zonnepark (20 jaar in dit geval). Biocomposiet is al gebruikt voor verkeersborden, gevels en een brug.

Overige opties

Indien bezoekers in het gebied worden toegestaan kan er een door middel van een smal slingerend pad een leuke wandelroute worden aangelegd. Honden hebben een zeer verstrend effect, met name op (broed)vogels en zoogdieren en worden bij voorkeur geweerd. Vanwege het draagvlak bij bewoners kan toch worden besloten honden toe te staan. Als extra belevenis kunnen diverse eetbare soorten bomen en struiken worden aangeplant zodat het terrein dient als voedselbos. Bruikbare soorten zijn bijvoorbeeld appel, braam, tamme kastanje en hazelnoot. Er kan een informatiepaneel of informatietafel worden neergezet. Hierop kunnen eetbare soorten en enkele verwachte of aanwezige planten en diersoorten worden afgebeeld. De plant- en diersoorten zijn aan verandering onderhevig. Daarom kan ook gedacht worden aan een QR-code die leidt naar een website over het zonnepark of een website zoals waarneming.nl. Op waarneming.nl kunnen mensen ook waarnemingen invoeren van soorten planten en dieren die ze zien op het zonnepark. Het is ook een optie om (bijvoorbeeld één jaar na aanleg en vijf jaar na aanleg) een professionele monitoring van één of meerdere soortgroepen te laten uitvoeren zodat de ontwikkeling van de biodiversiteit kan worden vastgesteld. U kunt contact opnemen met Bureau Waardenburg om de mogelijkheden voor een monitoring of inventarisatie te bespreken.

Literatuur

NDFF (2019). Nationale Database van Flora en Fauna. Geraadpleegd op 27 mei 2019.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met A.R. Balk (projectmedewerker).

Akkoord voor uitgave: Kwaliteitszorg Bureau Waardenburg bv
Ir. G.H. Bonhof

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Coöperatie Duurzaam Haren

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Postbus 365 4100 AJ Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl